Sixten Korkman LAUSUNTO Suurelle Valiokunnalle 25.11.2015

Suomi tarvitsee kansallisen kilpailukykyneuvoston

Suomen jäsenyys talous- ja rahaliitossa asettaa palkanmuodostukselle suuria vaatimuksia. Tämän työmarkkinajärjestöt tunnustivat Suomen liittyessä rahaliittoon. Tuolloin tiedostettiin myös, että työmarkkinoihin kohdistuvat vaatimukset ovat erityisen suuria Suomen kaltaisessa, kapean elinkeinorakenteen maassa.

Järjestöt eivät ole kyenneet turvaamaan tarvittavaa kilpailukykyä. Viennin kehitys on vuodesta 2008 alkaen ollut surkeaa. Tämä johtuu pääasiassa muusta kuin kustannuskehityksestä, mutta takavuosina tapahtunut yksikkötyökustannusten nousu suhteessa kilpailijamaihin on osaltaan vaikeuttanut uuden vientituotannon synnyttämistä.

Kilpailukyky on moniulotteinen käsite, jossa muilla tekijöillä on usein suurempi merkitys kuin työkustannuksilla. Mutta innovaatioita ja korkeaa laatua sekä hyvää johtamista tai markkinointia ei luoda hallituksen tai työmarkkinajärjestöjen päätöksillä. Rahaliiton oloissa on joka tapauksessa ensiarvoisen tärkeää, että palkkojen kehitys osaltaan turvaa hintakilpailukyvyn ylläpitämistä.

Palkankorotukset tulee mitoittaa vientisektorin palkanmaksukyvyn perusteella. Normaalitilanteessa palkat voivat kohota tuottavuuden kasvua ja euroalueen inflaatiota vastaavasti. Palkankorotusvaraa arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon muitakin tekijöitä kuten työn sivukulut ja vaihtosuhde sekä työttömyys ja vaihtotase. Työmarkkinajärjestöjen neuvotteluissa nämä kansantaloudelliset näkökohdat jäävät herkästi liittokohtaisten ristipaineiden varjoon.

Suomi tarvitsee kipeästi komission ehdottaman kansallisen kilpailukykyneuvoston, joka olisi riippumaton ja jonka tehtävä olisi arvioida palkankorotusvaraa sekä antaa sitä koskevia suosituksia tarvittavan palkkakoordinaatioon tueksi. Neuvosto koostuisi akateemisista taloustieteilijöistä ja tutkimuslaitosten asiantuntijoista, jotka olisivat tehtävässään riippumattomia. Suomen Pankki ja Valtiovarainministeriö olisivat edustettuina. Neuvoston jäseninä voisi mahdollisesti myös toimia aiemmin urallaan työmarkkinajärjestöistä kokemusta omaavia henkilöitä.

Neuvoston tarvitsema pohjatieto syntyy suurelta osin tulo- ja kustannustoimikunnan (TUKUSETO) työn tuloksena. Tuo elin tekee hyvää työtä tapahtuneen kehityksen arvioimiseksi mutta se koostuu järjestöjen pääekonomisteista, minkä takia se ei ole riippumaton. Sillä ei ole mandaattia eikä arvovaltaa antaa suosituksia. Sen toiminta antaa kuitenkin kilpailukykyneuvostolle hyvän perustan. Myös talousneuvoston roolia voitaisiin tässä yhteydessä arvioida uudelleen.

Eräs mahdollisuus olisi olemassa olevan Talouspolitiikan arviointineuvoston mandaatin laajentaminen ja resurssien vahvistaminen siten, että se voisi paneutua syvällisesti myös työmarkkinakysymyksiin. Erillisen kilpailukykyneuvoston asettaminen helpottaisi kuitenkin pätevyyden omaavien jäsenten valintaa.

Kilpailukykyneuvoston päätehtävä olisi palkankorotusvaran arviointi ja siihen liittyvät suositukset. Neuvosto voisi kuitenkin myös käsitellä työmarkkinoiden toimintaa laajemmin: kannustinloukut, työvoiman liikkuvuus, hajautetumman palkanmuodostuksen edut ja haitat sekä toimet työrauhan vahvistamiseksi.

Monissa maissa, erityisesti pienissä avotalouksissa, on erityisiä instituutioita tai järjestelyjä, joiden kautta muu yhteiskunta voi ottaa kantaa työmarkkinajärjestöjen toiminnan kansantaloudelliseen hyväksyttävyyteen. Ruotsin ”Medlingsinstitutet” on hyvä esimerkki. Sen tehtävänä on osaltaan myötävaikutta analyysin ja keskustelun sekä suositusten avulla kansantalouden kilpailukyvyn turvaavaan palkanmuodostukseen. Tanskan talousneuvosto on toinen kiintoisa esimerkki. Belgiassa mennään paljon pidemmälle kuin mitä pohjoismaissa pidetään luontevana: siellä eduskunta voi kieltää kansantalouden kannalta ”ylimitoitettujen” palkkasopimusten toteuttamisen.

Suomi on omaksunut pohjoismaisen sosioekonomisen mallin. Työmarkkinainstituutiot ovat yksi sen kulmakivistä. Suomi on kuitenkin ainoa Pohjolan euromaa, ja työmarkkinoiden toimivuus on Suomessa Pohjolan heikoin. Euron oloissa on kustannuskehityksemme kyettävä pitämään tapahtunutta paremmin vientikehityksen kannalta tyydyttävänä. Tämä tehtävän helpottamiseksi olisi asetettavalla kilpailukykyneuvostolla tärkeä joskin vain neuvoa antava rooli.